

Sari Multala kok ym.

Kirjallinen kysymys intersukupuolisten lasten kosmeettisten lääketieteellisten toimenpiteiden kieltämisestä translainsäädännön päivittämisen yhteydessä

Eduskunnan puhemiehelle

YK:n arvioiden mukaan jopa 1,7 prosenttia väestöstä on intersukupuolisia. Suomessa syntyy vuosittain satoja intersukupuolisia lapsia, joiden sukuelimet, kromosomit tai hormonit eivät ole joko mies- tai naissukupuolelle tyypilliset. Intersukupuolisuus on osa normaalia sukupuolisuuden variaatiota, eikä se määrittele henkilön sukupuoli-identiteettiä. Silti Suomessa tehdään lapsille sukuelinkirurgisia toimenpiteitä ja annetaan hormonihoitoja, jotka eivät ole lapsen terveyden kannalta välttämättömiä, vaan puhtaasti kosmeettisia.

Intersukupuolisten lasten kosmeettiset leikkaukset loukkaavat lasten itsemääräämisoikeutta. Leikkaukset aiheuttavat kipua, arpeutumista ja erogeenisen tunnon menetystä. Ne saattavat johtaa lapsettomuuteen. Tilanne on kestävä ihmissuojelu- ja oikeusongelmasta. Meidän on Suomessa varmistettava, että intersukupuolisten lasten lääketieteellisesti tarpeeton sukuelinkirurgia lopetetaan. Valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan ETENEn mukaan intersukupuolisten lasten hoidossa tulisi toteuttaa mahdolliset ulkoiset sukupuoliominaisuuksia muokkaavat toimenpiteet vasta, kun lapsi kykenee itse määrittelemään sukupuolensa. Myös lapsiasiavaltuutettu ja tasa-arvovaltuutettu ovat toistuvasti huomauttaneet intersukupuolisiin lapsiin kohdistuvista ihmisoikeusloukkauksista.

Euroopan unionin perusoikeusvirasto ja Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous ovat suosittaneet, että jäsenvaltiot välttäisivät intersukupuolisten ihmisten tahdonvastaisia lääketieteellisiä hoitoja ja kieltäisivät intersukupuolisten lasten lääketieteellisesti tarpeettoman sukuelinkirurgian lailla. Intersukupuolisten lasten suojelusta on säädetty lailla jo Saksassa, Islannissa, Maltalla ja Portugalissa.

Kokemukset sekä Suomesta että ulkomailta osoittavat, että terveydenhuoltohenkilökunnalle annettava koulutus tai suositukset, terveydenhuollon yleislainsäädäntö tai rikoslain pahoinpitelyä koskevat kriminalisoinnit eivät riitä turvaamaan intersukupuolisten lasten kehollista koskemattomuutta. Suomi on jäljessä muusta Euroopasta intersukupuolisten oikeuksien toteutumisessa.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeutta vahvistetaan ja luovutaan pienten lasten kosmeettisesta, ei-lääketieteellisestä sukuelinkirurgiasta. Tästä huolimatta translakia valmisteltaessa sosiaali- ja terveysministeriössä ei ole nähty tarpeelliseksi tehdä lainsäädännöllisiä muutoksia intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi.

Kirjallinen kysymys KK 373/2022 vp

Sukupuoliominaisuuksia muokkaavien tarpeettomien toimenpiteiden kiellosta voitaisiin säätää sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden asemaa ja oikeuksia koskevassa erityislaissa. Lisäksi henkilökohtaisen koskemattomuuden suojan tarkentamista voitaisiin harkita asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta koskevassa lainsäädäntöhankkeessa. Lasten oikeuksien toteutumisella on kuitenkin kiire.

Intersukupuolisten lasten oikeuksien vahvistamisesta tulee säätää translain uudistuksen yhteydessä. Jos lakia ei säädetä nyt, on uhkana, että ihmisoikeuksia parantava laki jää tekemättä tällä hallituskaudella. Nyt on aika toimia.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus varmistaa translain yhteydessä, että intersukupuolisten lasten lääketieteellisesti tarpeeton sukulinkirurgia lopetetaan?

Helsingissä 4.7.2022

Sari Multala kok
Saara Hyrkkö vihr
Jussi Saramo vas